

Kitataučiai Lietuvoje bijo ginti savo teises

kaunozinios.lt/lietuva/kitatauciai-lietuvoje-bijo-ginti-savo-teises_102257.html

E. Tilindienė, J. Kraučelytė, A. Belaitė. M. Petronio nuotr.

Pagal įstatymus, Lietuvoje draudžiama diskriminuoti dėl daugybės skirtingų pagrindų. Deja, ne visi jie vienodai svarbūs. Europos žmogaus teisių fondas (EFHR) surengė diskusiją, kurioje ekspertai svarstė, kodėl rasinė netolerancija taip smarkiai paplitusi.

Neskiria žodžio laisvės nuo neapykantos kalbos

EFHR projektų koordinatorė Agnėška Malinauskaitė pradėdama renginį pasakojo, kad fondas buvo įsteigtas 2010 m. kaip atsakas į žmogaus teisių pažeidimus.

Darbuotojai teikia nemokamą teisinę pagalbą visiems susidūrusiems su diskriminacija, taip pat stebima internetinė erdvė ieškant diskriminuojančių darbo skelbimų arba neapykantos kalbos.

Per darbo metus EFHR pateikė 588 pareiškimus prokuratūrai dėl neapykantos kalbos. Anot A. Malinauskaitės, komentarų rekordininkas – Vilniaus miesto gyventojas, 17 kartų skleidęs neapykantos kalbą. Tai žmogus, turintis aukštąjį išsilavinimą, o jo komentarai – raginimas susidoroti su tam tikra grupe žmonių, pavyzdžiui, rusais ir pabėgėliais.

Paprastai, žmonės, skleidžiantys neapykantos kalbą internete, teisme ginasi, esą sakė savo nuomonę. „Tai, kad gyvename demokratiškoje valstybėje, nereiškia, jog turime teisę įžeidinėti žmones, nesvarbu, pagal ką – tikėjimą, seksualinę orientaciją ar rasę“, – teigė A. Malinauskaitė.

XX a. Amerikoje žmonės galėjo įžeidinėti juodaodžius, dabar tai siaubingai baudžiama ir neatleistina, o tokie žmonės pasmerkami. A. Malinauskaitė tikisi, kad mūsų visuomenė irgi supras, jog negalime diskriminuoti.

Kreipiasi itin mažai žmonių

Anot Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos (LGKT) teisės skyriaus vyresniosios patarėjos Renatos Vanagėlienės, į LGKT dėl diskriminacijos etniniu, rasiniu pagrindu kreipiasi labai mažai žmonių. Dažniau dėmesys atkreipiamas į diskriminaciją dėl tautybės.

R. Vanagėlienė sako, kad jei į LGKT kreipiasi žmonės, prašydami padėti ir nurodydami etninės priklausomybės pagrindą, atlikdami tyrimą darbuotojai mato, kad tai gali būti ir tautybės, kalbos, rasės pagrindas.

Specialistė pasakojo, jog LGKT kontrolierė prižiūri Lygių galimybių įstatymą, kuris apima švietimo sritį, vartotojų teisių apsaugą, darbo teisinius santykius. Numatomas draudimas diskriminuoti priimant į darbą, mokyklas, negaunant kažkokių paslaugų, įskaitant ir buto nuomą, jei savininkai yra registruojant teisinius santykius.

Jei žmonės bijo, nenori būti įvardinti, kad paskui nebūtų žeminami ir persekiojami, visada galima pateikti anoniminių skundą nurodant tą paslaugų teikėją, kuris nesuteikia paslaugų, nurodyti mokyklą, kuri nepriėmė vaiko ir nurodyti darbdavį, kuris diskriminuoja žmones.

LGKT integravimo skyriaus specialistės Eglės Tilindienės teigimu, kol kas nėra nė vieno atlikto tyrimo, kodėl žmonės dėl diskriminacijos rasiniu pagrindu nesikreipia į LGKT arba policiją, teismus. Tai, anot specialistės, yra apskritai mūsų visuomenės problema.

Pasak E. Tilindienės, viena iš LGKT misijų – šviesti visuomenę, kad ji suvoktų lygias galimybes ir tai būtų visų reikalas. Juk, suskaudus dantį, gydytojas pats neatvažiuos ir to nepaklaus, rūpintis savimi reikia pačiam. Taip yra ir su žmogaus teisėmis: žmonės būtinai turi suvokti savo teises, ir tuomet galės jas kokybiškai apginti.

Specialistė įsitikinusi, kad ES ir Europos Taryba skiria daug dėmesio rasizmo problemai, skelbia konkursus, finansuoja projektus, o ir pati valstybė tam skiria dėmesio. „Tai yra svarbi tema, tačiau labai sunkiai pamatuojamas rezultatas“, – sako E. Tilindienė. Jos manymu, iš diskriminacinio rato galima ištrūkti susivienijimu – jei pakankamai žmonių manys, kad tai svarbus klausimas, jis toks ir taps.

Diskriminacija – nuolat

Vilniaus arkivyskupijos Caritas Bendruomeninio integracijos centro „Kultūrų namai“ vadovė Justina Kraučelytė, dirbanti su pabėgėliais, teigia, kad darbuotojai labai stengiasi apglėbti juos meile, bet, ko gero, jie tai patiria tik Centro ribose. Žmonės į LGKT nesikreipia, nes bijo. Jie nenori viešai rodytis, būti vadinami pabėgėliais, nors, kaip sako J. Kraučelytė, jos vadovaujama Centre yra žmonių iš įvairių šalių, skirtingų tautybių ir religijų.

Visi į Lietuvą atvykę pabėgėliai buvo tiesiog užpulti žiniasklaidos. J. Kraučelytė atkreipia dėmesį, kad žmonės, kurie pradeda viešai kalbėti ir duoda interviu, galiausiai nebenori bendrauti su žurnalistais, nes pavargsta būti atpažinti gatvėje ir būti visaip išvadintais. Prasivardžiovimo problema yra kasdienybė – žmonės vadinami teroristais, šokoladukais.

Paklausta dėl paradoksalios situacijos, kai žmonės gyvena uždara gyvenimą ir nepasakoja apie problemas, o dėl to kitiems į galvą neateina suvokimas apie pabėgėlių problemas, J. Kraučelytė sako besidžiaugianti, jog vis atsiranda daugiau jaunų žmonių, kurie jaučia atsakomybę prieš kitus pabėgėlius.

Šių metų Nacionaliniuose maldos pusryčiuose dalyvavo 19 m. pabėgėlis, kalbėjęs apie labai skaudžią patirtį savo kilmės šalyje. Viename renginyje pabėgėliai iš Sirijos kalbėjo apie Sirijos meną. Jie nori kalbėti apie savo šalį, kultūrą, muziką ir prisistatyti, o ne traktuoti save kaip pabėgėlius. Štai vyresni žmonės vengia viešo kalbėjimo, nes bijo, būna iškankinti sunkių patirčių ir tiesiog nori ramaus gyvenimo.

Be lipdomų etikečių, yra konkrečių momentų, kai pabėgėliai susiduria su kliūtimis integruotis. Anot J. Kraučelytės, didžiausia problema yra būsto paieška. Su komunikabiliu vaikinų iš Afganistano, dirbančiu banke ir laisvai kalbančiu angliškai, ji apžiūrėjo vieną butą. Atėjus į susitikimą su savininke ir agente, buvo paklausta, ar tas vaikinai nėra teroristas, ar neturi kokios bombos.

Viename darbo skelbime rašyta, kad negalią turintiems asmenims teikiama pirmenybė, tad negalią turintis vyras iš Afganistano galėtų kandidatuoti. Kai J. Kraučelytės kolegė paskambino darbdaviui, išgirdo juoką: „Ka, Ahmedas, dar ir invalidas?“

Mokyklos, nors ir privalo, nenori priimti vaikų. Jų atstovai sako: „Labai gera iniciatyva, mes už integraciją, atviri, bet pabandykite į tą kitą mokyklą nueiti“. J. Kraučelytė dabar dirba su atveju, kai mergaitė iš Čečėnijos nepriimta į 4 skirtingas mokyklas.

Anot J. Kraučelytės, liūdniausia tai, kad tiems žmonėms diskriminacija jau tapo norma. Kai ji atsiprašė vaikiną iš Afganistano, jog moteris išvadino jį teroristu, jis atsakė, kad tai normalu ir jis kasdien su tuo susiduria.

Stereotipai dėl turto

Europos žydų studentų sąjungos vicepirmininkė, projekto „Gyvoji biblioteka“ narė Amit Belaitė sako nesanti geriausias pavyzdys žmogaus, kuris būtų smarkiai diskriminuotas ar engtas dėl savo žydiškos kilmės.

Tačiau A. Belaitė vis tik susiduria su stereotipais. Jei esi žydas, vadinasi, esi labai protingas, labai turtingas ir kažkuo pranašesnis už kitus. Esą, buvimas žydu reiškia sėkmės paslaptį. A. Belaitė stereotipus pastebi ir žiniasklaidoje. Naujienų portaluose rašoma apie masonus, bankus ir jų sąsają su žydais.

Anot A. Belaitės, žmonės pamiršta, kad žydai labai aktyviai dalyvavo Pirmajame pasauliniame kare kovodami už Lietuvą. Deja, yra daug nežinomybės, dėl kurios atsiranda stereotipai ir etikečių klįjavimas. Pavyzdžiui, dėl turtingumo – A. Belaitė mąsto, ar daug žmonių žino, jog apie trečdalis žydų bendruomenės Lietuvoje gauna elementarią pagalbą, tokią kaip karštos sriubos dubenėlis dienos metu arba maisto ryšulėlis į namus.

Ji prisiminė, kaip žydų kilmės milijardierius G. Sorosas viename žydų renginyje ištarė situaciją atspindinčią frazę:

„Labai atsiprašau, kad dėl tokių žmonių kaip aš jums tenka patirti daug užgauliojimų ir stereotipų“.

Manoteisės.lt

□